

PATVIRTINTA
„Lietuvos energija“, UAB
2018 m. sausio 22 d. valdybos sprendimu
(posėdžio protokolo Nr. PR_2018-3)

FINANSINĖS RIZIKOS VALDYMO IR KONTROLĖS „LIETUVOS ENERGIJA“, UAB, ĮMONIŲ GRUPĖJE POLITIKA

Tikslas: Reglamentuoti finansinės rizikos valdymą ir kontrolę „Lietuvos energija“, UAB įmonių grupėje: apibrėžti finansinės rizikos valdymo ir kontrolės tikslus, finansinės rizikos porūšius ir jų valdymui ir kontrolei naudojamus įrankius, grupės išdo ir atskirų įmonių atsakomybių sritis, finansinės rizikos valdymo ir kontrolės procedūras ir stebėsenos sistemą.

Taikymo sritis: Taikoma „Lietuvos energija“, UAB, įmonių grupės įmonėms.

TURINYS

1. Politikoje naudojami terminai ir sutrumpinimai	1
2. Bendrosios nuostatos	2
3. Likvidumo rizika.....	2
4. Santykių su skolintojais rizika	3
5. Kredito reitingo rizika.....	3
6. Užsienio valiutos kurso rizika	3
7. Žaliavų kainos rizika	4
8. Palūkanų normos rizika	4
9. Sandorio šalies rizika (kredito rizika)(angl. counterparty risk)	5

1. Politikoje naudojami terminai ir sutrumpinimai

1.1. Šioje politikoje naudojamos sąvokos ir (ar) sutrumpinimai turi šias reikšmes:

Bendrovė	„Lietuvos energija“, UAB, (juridinio asmens kodas 301844044, registruotos buveinės adresas Žvejų g. 14, 09310 Vilnius).
Politika	Ši Finansinės rizikos valdymo ir kontrolės „Lietuvos energija“, UAB, įmonių grupėje politika.
Valdyba	Bendrovės ar Grupės įmonės kolegialus valdymo organas.
Grupė	Bendrovė ir jos tiesiogiai bei netiesiogiai valdomi juridiniai asmenys.
Cashpool platforma	Komercinio banko įdiegta elektroninė platforma, leidžianti Grupei apsikeisti apyvartinėmis lėšomis.
Materialiai reikšminga Grupės įmonė	„Energinės skirstymo operatorius“ AB, „Lietuvos energijos gamyba“, AB, „Energinės tiekimas“, UAB, ir „Lietuvos dujų tiekimas“, UAB.
Žaliava	Žaliava (angl. <i>commodity</i>) yra metalas (plienas), maistas (grūdai), energijos šaltinis (dujos) ar kita fiksuota fizinė medžiaga, kurią investuotojai perka arba parduoda.
Santykių su bankais valdymas	Visapusiškas požiūris į ryšių su strategiškai svarbiais bankais valdymą, apimantis tiek kredito, tiek ne kredito paslaugas.

2. Bendrosios nuostatos

- 2.1. Grupės finansinės rizikos valdymas ir kontrolė vykdomi tiek centralizuotu būdu, tiek necentralizuotu būdu, remiantis šia Politika ir Grupės įmonėse nustatyta tvarka patvirtintais šiai Politikai neprieštaraujančiais ir ją detalizuojančiais vidaus teisės aktais.
- 2.2. Politika reglamentuoja tik pagrindines nuostatas dėl finansinės rizikos valdymo ir kontrolės, todėl šios Politikos pagrindu parengtuose Grupės įmonių vidaus teisės aktuose turi būti detalizuoti aktualūs finansinės rizikos valdymo ir kontrolės procesai, limitai ir kompetencijos, atsakingi asmenys, vidaus kontrolės ir stebėsenos procedūros.
- 2.3. Prioritetinis Grupės finansinės rizikos valdymo ir kontrolės tikslas yra finansinės rizikos, galinčios turėti reikšmingą įtaką Grupės strateginių tikslų pasiekimui minimizavimas iki priimtino - 5 procentų Grupės konsoliduoto EBITDA lygio.
- 2.4. Konkrečius su Grupės įmonių finansiniais rodikliais susietus finansinės rizikos režius kiekvienais metais iki einamųjų metų pirmo ketvirčio pabaigos nustato Bendrovės Finansų ir Iždo direktorius. Apie nustatytus režius Bendrovės Iždo departamentas Grupės įmones informuoja nedelsiant.
- 2.5. Už šios Politikos įgyvendinimą atsakingas Bendrovės Finansų ir Iždo tarnybos direktorius.
- 2.6. Politikos nuostatos peržiūrimos kartą per metus arba tais atvejais, kai pasikeičia Grupės organizacinė struktūra, veiklos funkcijos, procesai, atsakomybės ar įvyksta kiti reikšmingi pokyčiai. Už Politikos peržiūrą ir atnaujinimą atsakingas Bendrovės Iždo departamento vadovas.
- 2.7. Už Grupės finansinės rizikos stebėseną ir kontrolę atsakingas Bendrovės Iždo departamento vadovas.
- 2.8. Grupės strateginių tikslų pasiekimui esminę įtaką galinčios turėti rizikos yra šios:

Finansinės rizikos porūšiai

Likvidumo rizika	Santykių su skolintojais rizika	Kredito reitingo rizika	Valiutos kurso rizika	Žaliavų kainų rizika	Palūkanų normos rizika	Sandorio šalies rizika
------------------	---------------------------------	-------------------------	-----------------------	----------------------	------------------------	------------------------

3. Likvidumo rizika

- 3.1. Rizika, kad Bendrovė ar Grupės įmonės einamuoju laikotarpiu neturės pakankamai lėšų savo finansiniams įsipareigojimams vykdyti.
 - 3.1.1. Finansavimo likvidumo rizika – rizika, kad Bendrovė ar Grupės įmonės reikiamu metu neturės pakankamai lėšų savo kreditoriniams įsipareigojimams, kurie gali atsirasti pažeidus kredito sutartyse numatytus įsipareigojimus. Taip pat ši rizika gali atsirasti dėl reikšmingos dalies kredito sutarčių pabaigos termino suėjimo tuo pat metu ir galimybių grąžinti ar refinansuoti šiuos kreditus stokos. Taip pat ši rizika gali atsirasti dėl negalėjimo diversifikuoti savo finansavimo šaltinių ir dėl to išaugtų skolinimosi kaštai.
 - 3.1.2. Rinkos likvidumo rizika – rizika, kai finansavimas iš rinkų yra negalimas dėl rinkų uždarymo ar nelikvidumo rinkose. Ji gali kilti dėl likvidumo stokos skolos vertybinių popierių rinkose arba sutrikus apsikeitimo ar kitų išvestinių priemonių sandorių sudarymui.
- 3.2. Likvidumo riziką Grupė valdo centralizuotai naudodamasi šiomis priemonėmis:
 - 3.2.1. Trumpalaikio likvidumo rizika valdoma įpareigojančių kredito linijų ir overdraftų palaikymu, skolinimusi Grupės viduje per Cashpool platformą. Šios kredito linijos turi būti ne trumpesnės nei du metai ir sudaryti ne mažiau nei 20% Grupės konsoliduotos grynosios skolos dydžio. Papildomam likvidumui palaikyti gali būti naudojamos neįpareigojančios kredito linijos, jų dydis nėra ribojamas. Taip pat likvidumas yra palaikomas Bendrovės investavimu į aukšto kredito

reitingo trumpo laikotarpio skolos instrumentus (valstybių ir korporacijų vertybinius skolos popierius), trumpalaikius indėlius ar jų sertifikatus ir kitas pinigų rinkos priemones, kurios atitinka investicijų likvidumo ir saugumo reikalavimus išdėstytus „Lietuvos energija“ UAB, grupės išdo valdymo politikoje.

- 3.2.2. Ilgalaikio likvidumo rizika valdoma Bendrovės Išdo departamentui nuolat užtikrinant galimybes finansuoti Grupės veiklą bent dviem šaltiniais, t. y. skolos vertybiniais popieriais, investicinių bankų paskolomis ar komercinių bankų paskolomis bei kitomis priemonėmis. Diversifikuodama ilgalaikių paskolų portfelį Grupė siekia, kad nuo 20 iki 40 proc. Grupės konsoliduotos ilgalaikės skolos sudarytų finansavimas iš kitų šaltinių nei komercinių bankų paskolos.

4. Santykių su skolintojais rizika

- 4.1. Rizika, jog Bendrovė ar Grupė dėl savo veiksmų neturės galimybių pasiskolinti palankiomis sąlygomis ir dėl to augtų skolinimosi kaštai, dėl ko Grupė negalėtų vykdyti investicinių planų pilna apimtimi.
- 4.2. Santykių su skolintojais rizika valdoma tiek centralizuotu būdu, tiek necentralizuotu būdu, kuriant tvarius ir pasitikėjimu bei abipuse pagarba grįstus verslo santykius. Tam naudojamas Santykių su bankais valdymas, formuojama strateginių skolintojų grupė. Įsigyjant finansines paslaugas, esant galimybei, dedamos pastangos, jog galimybė tiekti paslaugas tektų šiai skolintojų grupei – kreditoriams, kurie atitinka „Lietuvos energija“ UAB, grupės išdo valdymo politikoje keliamus reikalavimus.

5. Kredito reitingo rizika

- 5.1. Rizika, jog dėl Bendrovės akcininko ar valdymo organų priimtų sprendimų ar prastėjančių Grupės finansinių rodiklių Bendrovės kredito reitingas bus sumažintas arba Bendrovė praras investicinį kredito (angl. *investment grade*) reitingą, dėl ko Grupės skolinimosi kaštai gali reikšmingai padidėti, taip pat būtų apribotos galimybės gauti finansavimą komercinių ir institucinių bankų paskolomis ar skolos vertybinių popierių rinkos instrumentais.
- 5.2. Kredito reitingo rizika valdoma centralizuotai, aiškiai komunikuojant reitingo agentūrų ataskaitose atskleistus veiksnius, kurie gali daryti reikšmingą įtaką Grupės reitingui ir lemti jo sumažinimą, Bendrovės ir Materialiai reikšmingų Grupės įmonių valdyboms. Taip pat derinant korporatyvinius sprendimus (verslo įsigijimas/pardavimas, naujų paskolų sudarymas, Grupės įmonių restruktūrizacija ar investicijos), Bendrovėje ir Materialiai reikšmingose Grupės įmonėse.

6. Užsienio valiutos kurso rizika

- 6.1. Rizika, jog turimos užsienio valiutos kursas arba sandorių, sudarytų užsienio valiuta, kaina pasikeis į neigiamą pusę.
- 6.2. Užsienio valiutos kurso rizika valdoma necentralizuotai (Grupės įmonėse, kuriose ši rizika kyla).
- 6.3. Valiutų kursų rizika skirstoma į:
- 6.3.1. Sandorių rizika (angl. *transaction*) – Grupės įmonei prisiėmus įsipareigojimus arba suplanavus pirkimus ir atsiskaitymus užsienio valiuta ateityje, atsiranda rizika, kad valiutos kursas pasikeis nepalankia kryptimi ir dėl to bus patirti neplanuoti papildomi kaštai.
- 6.3.2. Balanso perskaičiavimo rizika (angl. *translation*) – valiutos kurso pasikeitimo neigiamas poveikis Grupės įmonių turimo turto ir įsipareigojimų užsienio valiuta vertei Grupės įmonių finansinėje atskaitomybėje.
- 6.3.3. Ekonominė rizika (angl. *economics*) – nepalankus valiutos kursas bei dėl to patiriami papildomi kaštai turės įtakos Grupės konkurencingumui ir turimai rinkos daliai, dėl kurio pasireikštų neigiamas poveikis Grupės pelningumui ir piniginiams srautams.

- 6.4. Valiutų kurso rizikos valdomos sudarant išankstinio valiutų apsikeitimo sandorius (angl. *FX forward*), valiutų apsikeitimo sandorius (angl. *FX swap*), valiutų keitimo pasirinkimo sandorius (angl. *FX option*) ir valiutų kurso intervalo sandorius (angl. *FX collar*).
- 6.5. Sandorių ir balanso perskaičiavimo rizika yra vertinama ir, ją įvertinus, valdoma išvestinėmis finansinėmis priemonėmis tuo atveju, jei blogiausiu scenarijumi papildomi kaštai sudaro nuo 5 iki 10 procentų Grupės įmonės ilgalaikio turto, EBITDA ar pajamų (konkretus rodiklis Grupės įmonei nustatomas Politikos 2.3 papunktyje nustatyta tvarka).
- 6.6. Grupei yra priimtinas valiutų kurso rizikos draudimas nuo 50 iki 100 proc. žinomo sandorio sumos.
- 6.7. Dėl geriausios priemonės panaudojimo sprendžiama individualiai kiekvieno sandorio atveju, sprendime nurodant, kokiai konkrečiai rizikai mažinti skirta pasirinkta priemonė. Jei valiutos rizikos valdymas ne atskiro sandorio lygiu, bet pirkimų ir pardavimų srauto lygiu būtų ekonomiškai naudingesnis, elektroniniu paštu kreipiamasi į Bendrovės Išdo departamentą ir po pritarimo sandorio sudarymui, sudaromas pasirinktas sandoris bendram valiutos srautui.

7. Žaliavų kainos rizika

- 7.1. Rizika, jog įsigytų žaliavų kaina arba žaliavų sandorių kaina pasikeis į neigiamą pusę.
- 7.2. Žaliavų kainos rizika valdoma necentralizuotai (Grupės įmonės, kurios patiria šias rizikas).
- 7.3. Žaliavų kainų rizika valdoma:
 - 7.3.1. Sudarant žaliavų pirkimo sandorius fiksuota kaina.
 - 7.3.2. Sudarant išvestinių finansinių priemonių sandorius finansų rinkoje.
- 7.4. Rizikos valdymui naudojamos šios išvestinės žaliavų kainos priemonės: kainos apsikeitimo sandoriai (angl. *swap*), žaliavų kainos pasirinkimo sandoriai (angl. *option*), žaliavų kainos intervalo sandoriai (angl. *collar*). Taip pat gali būti naudojamos ir kitos specifinės draudimo priemonės, jei jos geriausiai leidžia suvaldyti žaliavų kainos riziką.
- 7.5. Žaliavų kainos rizika yra vertinama ir, ją įvertinus, valdoma išvestinėmis finansinėmis priemonėmis tuo atveju, jei blogiausiu scenarijumi papildomi kaštai sudaro nuo 5 iki 10 procentų Grupės įmonės ilgalaikio turto, EBITDA ar pajamų (konkretus rodiklis Grupės įmonei nustatomas Politikos 2.3 papunktyje nustatyta tvarka).
- 7.6. 7.5. p. nuostatos netaikomos laikant gamtinių dujų atsargas SGD terminale arba saugykloje. Tokiais atvejais dujų kainos rizikos valdymo priemonės bei prisiimamas rizikos lygis derinamas su Bendrovės Išdo departamentu.

8. Palūkanų normos rizika

- 8.1. Rizika, jog turimų Grupės kreditų palūkanų norma pasikeis į neigiamą pusę.
- 8.2. Valdydama savo finansinius įsipareigojimus Grupė siekia, jog vidutinė Grupės ilgalaikių įsipareigojimų trukmė būtų ne mažesnė nei 10 metų. Esant išimtiniais atvejams, dėl verslo ar vykdomų projektų specifikos, galima ir trumpesnė prisiimamų ilgalaikių įsipareigojimų trukmė.
- 8.3. Prisiimant skolinius įsipareigojimus siekiama, jog ilgalaikiai įsipareigojimai turėtų fiksuotą palūkanų normą. Jei dėl objektyvių priežasčių palūkanų normos fiksavimas yra neįmanomas ir prisiimtas įsipareigojimas sudaro ženklų (Bendrovės ar Grupės įmonės kontekste) sumą, palūkanų valdymui naudojami palūkanų normos išvestiniai produktai – palūkanų normos apsikeitimo sandoriai (angl. *interest rate swap*), palūkanų normos pasirinkimo sandoriai (angl. *interest rate cap*), palūkanų normos intervalo sandoriai (angl. *interest rate collar*) ir palūkanų normos apsikeitimo sandorio pasirinkimo sandoris (angl. *interest rate swaption*). Turi būti siekiama, kad bent 50 proc. Grupės konsoliduoto ilgalaikių paskolų portfelio sudarytų ilgalaikės paskolos su fiksuota palūkanų norma.
- 8.4. Naudojant bet kurį iš palūkanų normos išvestinių produktų būtina, jog jo pabaigos data sutaptų su skolos įsipareigojimų pabaigos data.

- 8.5. Investicijų palūkanų normos neigiamo pokyčio rizika nėra aktyviai draudžiama. Rizikos valdymo priemonės yra naudojamos tik tada, jei rinkoje yra aiškios indikacijos, jog palūkanų norma gali reikšmingai sumažėti tiek, kad investicinė graža taptų neigiama.

9. Sandorio šalies rizika (kredito rizika) (angl. *counterparty risk*)¹

- 9.1. Rizika, kad kita sandorio šalis neįvykdys savo sutartinių įsipareigojimų. Sandorio šalies rizika valdoma sudarant sandorius tik su patikimomis finansinėmis institucijomis, turinčiomis ilgalaikio skolinimosi užsienio valiuta kredito reitingą ne žemesnį nei A- pagal S&P Ratings agentūrą (arba kitų tarptautinių reitingo agentūrų atitikmenį), išskyrus sandorius, kuriais įsigijami Lietuvos Respublikos Vyriausybės vertybiniai popieriai. Jei sandorio šalis turi neinvesticinį kredito reitingą arba reitingo neturi, tačiau yra įmonių grupės su ne mažesniu nei A- reitingu dalis, laikoma jog sandorio šalis turi įmonių grupės ar holdingo bendrovės reitingą.
- 9.2. Grupės įmonės gali sudaryti sandorius su finansinėmis institucijomis, kai Sandorio šalies kredito reitingas yra mažesnis nei A-, bet ne žemesnis nei BBB-. Tokių sandorių bendra suma einamuoju laikotarpiu negali viršyti maksimalaus Grupės įmonės limitu, patvirtinto Politikos 2.3 papunktyje nustatyta tvarka.
- 9.3. Sandorio šalies reitingams pasikeitus ir neatitinkant nustatytų reikalavimų, Grupės įmonės privalo apie tai informuoti Bendrovės Iždo departamentą elektroniniu paštu ir suderinti sandorio šalies kredito rizikos sureguliuavimo veiksmus.

10. Stebėseną ir kontrolę

- 10.1. Finansinės rizikos stebėseną vykdoma nuolat. Ją vykdo Bendrovės Iždo departamento vadovas.
- 10.2. Stebėsenos ir kontrolės vykdymo tikslais naudojamos Bendrovės „Sharepoint“ platformoje talpinamos Grupės įmonių ataskaitos ir jų pagrindu sukurta valdymo lenta (angl. *dashboard*).
- 10.3. Materialiai reikšmingos įmonės teikia Bendrovės Iždo departamentui ataskaitas (mėnesio pabaigos datai) pagal Bendrovės Iždo departamento nustatytą formą iki sekančio kalendorinio mėnesio 10 dienos. Visos kitos Grupės įmonės ataskaitas turi pateikti ketvirčiui pasibaigus per 10 kalendorinių dienų.
- 10.4. Grupės įmonių ataskaitose turi atsispindėti informacija apie tai, kokios konkrečios priemonės skirtos kokiai konkrečiai finansinei rizikai mažinti.
- 10.5. Prieigas prie ataskaitų turi Bendrovės atsakingi darbuotojai ir valdymo organų nariai bei Grupės įmonių darbuotojai ir vadovai atsakingi už atitinkamas rizikas.
- 10.6. Vertinant atskirą riziką naudojami kiekybiniai ir kokybiniai metodai, tokie kaip jautrumo analizė (angl. *sensitivity analysis*), scenarijaus analizė (angl. *scenario analysis*) ar vertės pokyčio rizikos metodas (angl. *value at risk*).
- 10.7. Grupės įmonės turi užtikrinti, kad priemonės skirtos finansinei rizikai mažinti nebūtų naudojamos jokiais kitais tikslais.
- 10.8. Nustačius Politikos nuostatų pažeidimą už situaciją koreguojančių veiksmų įgyvendinimą atsakingas Bendrovės Finansų ir Iždo direktorius.

11. Baigiamosios nuostatos

- 11.1. Politika įsigalioja nuo jos patvirtinimo datos.
- 11.2. Politika tvirtinama ir keičiama „Lietuvos energija“, UAB, valdybos sprendimu.
- 11.3. Politikos pakeitimus inicijuoja Bendrovės Finansų ir Iždo tarnybos direktorius.

¹ Rizika taikoma tik finansinėms institucijoms.

- 11.4. Visų Grupės įmonių darbuotojai, dirbantys su aktualiomis rizikomis ir šių Grupės įmonių vadovai supažindinami su Politikos nuostatomis arba jos nuostatas įtvirtinančiais Grupės įmonių vidaus dokumentais vadovaujantis Grupės įmonėse nustatyta vidaus tvarka.